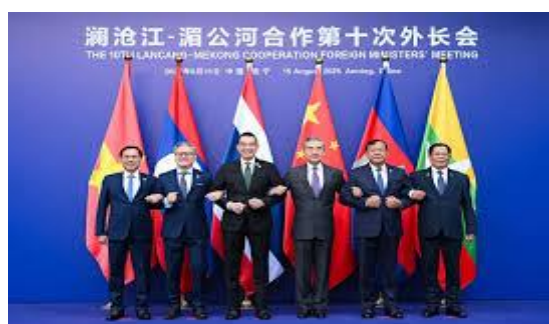

ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฉบับที่ D42 28 ส.ค. 68		วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น การประชุม LMC	การประชุมล้านช้าง-แม่โขง ครั้งที่ 10: บทบาทไทยกับพลวัตความร่วมมือภูมิภาค	
ประเด็นสำคัญ	- ภูมิหลังของกรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง (LMC) - ความสำคัญของ LMC ในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ - บทบาทของไทยในฐานะประธานร่วม - ประเด็นยุทธศาสตร์หลัก - ผลกระทบต่ออาเซียนและภูมิรัฐศาสตร์ - บทเรียนและโอกาสของไทย	

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตอนล่างในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้กลายเป็นหนึ่งในสนามสำคัญของภูมิรัฐศาสตร์โลก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เชื่อมโยงทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ การค้า การคมนาคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะ กลุ่มน้ำโขง ที่ครอบคลุมจีน ลาว เวียดนาม ไทย กัมพูชา และเวียดนาม กลุ่มน้ำนี้มีใช้เพียงแหล่งทรัพยากรทางน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตประชากรนับร้อยล้าน แต่ยังเป็นเส้นเลือดใหญ่ของเศรษฐกิจและการพัฒนา ความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และสิ่งแวดล้อม ในบริบทนี้ กรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง (Lancang-Mekong Cooperation: LMC) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2015 ภายใต้การผลักดันของจีนและการเข้าร่วมของประเทศท้ายน้ำทั้งห้า ถือเป็นหนึ่งในกลไกที่สะท้อนทั้งความร่วมมือและการแข่งขันระหว่างประเทศ โดยมีเป้าหมายในการสร้างความร่วมมือด้านน้ำ เศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่ขณะเดียวกันก็ถูกมองว่าเป็นเครื่องมือทางการทูตของจีนในการขยายอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ LMC ครั้งที่ 10 ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2568 ณ เมืองอันหนิง มณฑลยูนนาน ประเทศจีน นับเป็นหมุดหมายสำคัญ เพราะไทยได้ทำหน้าที่ ประธานร่วม (Co-chair) กับจีน การนั่งเก้าอี้นี้ไม่ใช่เพียงเกียรติยศทางการทูต แต่ยังสะท้อนบทบาทของไทยในการเป็นผู้นำหนทางและรักษาสันติภาพระหว่างผลประโยชน์ของมหาอำนาจและความต้องการของรัฐใน

ลุ่มน้ำโขง ไทยควรใช้ตำแหน่งประธานร่วมในเวทีนี้อย่างไร เพื่อสร้างบทบาทเชิงบวกต่อภูมิภาค รักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียน และไม่ตกอยู่ในกับดักการเมืองเชิงอิทธิพลของมหาอำนาจ

ความสำคัญของ LMC ในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

LMC เกิดขึ้นจากแนวคิดของจีนที่ต้องการสร้างกลไกพหุภาคีเพื่อเชื่อมโยงรัฐต้นน้ำและท้ายน้ำเข้าด้วยกัน ในกรอบที่จีนมีบทบาทนำ จุดเด่นคือการผสมผสาน การทูตน้ำ (water diplomacy) กับ การทูตเศรษฐกิจ ผ่านการลงทุน โครงสร้างพื้นฐาน และโครงการเชื่อมโยงกับ Belt and Road Initiative (BRI) อย่างไรก็ตาม LMC มิได้ดำรงอยู่โดดเดี่ยว แต่แข่งขันกับกรอบความร่วมมืออื่น ได้แก่

- Mekong River Commission (MRC): กลไกดั้งเดิมที่มีอำนาจเน้นการจัดการน้ำและสิ่งแวดล้อม โดยไม่มีจีนและเมียนมาเป็นสมาชิกเต็มรูปแบบ
- Mekong-US Partnership (MUSP): เวทีที่สหรัฐฯ ใช้ถ่วงดุลจีนในลุ่มน้ำโขง
- Japan-Mekong Cooperation และ India-Mekong Ganga Cooperation: เป็นช่องทางของมหาอำนาจอื่นในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

เมื่อเปรียบเทียบแล้ว LMC จึงถูกมองว่าเป็น “สนามแข่ง” ของมหาอำนาจ โดยมีจีนเป็นเจ้าภาพหลัก ในขณะที่ประเทศท้ายน้ำต้องหาช่องทางรักษาผลประโยชน์และลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาจีนเกินไป

บทบาทของไทยในฐานะประธานร่วม

การที่ไทยได้รับเกียรติให้เป็นประธานร่วมกับจีนใน LMC ครั้งที่ 10 มีนัยสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ

1. **ไทยในฐานะรัฐท้ายน้ำ** ไทยได้รับผลกระทบโดยตรงจากการบริหารจัดการน้ำของจีน ทั้งเรื่องปริมาณน้ำ การปล่อยน้ำเขื่อน และผลกระทบต่อเกษตรกรรมและการประมง การได้เป็นประธานร่วมจึงเปิดพื้นที่ให้ไทยสามารถหยิบยกข้อกังวลของประชาชนขึ้นสู่เวทีระหว่างประเทศ
2. **ไทยในฐานะ agenda setter** การเป็นประธานร่วมทำให้ไทยมีโอกาสกำหนดวาระสำคัญ เช่น การผลักดันความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การแก้ปัญหาภัยพิบัติ การค้ามนุษย์ และความมั่นคงข้ามพรมแดน
3. **ไทยในฐานะสะพานเชื่อม** ไทยต้องรักษาสมดุลระหว่างจีนและประเทศสมาชิก LMC อื่น ๆ รวมทั้งเชื่อมโยง LMC เข้ากับกรอบอาเซียน เพื่อไม่ให้การดำเนินงานของ LMC บั่นทอน ASEAN Centrality

ประเด็นยุทธศาสตร์หลัก

1. การเมืองของน้ำ (Water Politics)

แม่น้ำโขงกลายเป็นเวทีของการทูตเชิงทรัพยากร จีนมีเขื่อนตอนบนกว่า 11 แห่ง ควบคุมการไหลของน้ำได้มาก ส่งผลต่อปริมาณน้ำในช่วงฤดูแล้งและน้ำหลาก รัฐท้ายน้ำรวมถึงไทยต้องเผชิญความเสี่ยงทั้งด้านความมั่นคงทางอาหารและสิ่งแวดล้อม

- การบริหารจัดการน้ำจึงไม่ใช่เพียงประเด็นทางเทคนิค แต่เป็นเรื่องอำนาจและอธิปไตย
- ไทยในฐานะประธานร่วมควรผลักดันกลไกแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบโปร่งใส และการบริหารน้ำร่วมกัน

2. ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและโลจิสติกส์

โครงการโครงสร้างพื้นฐาน เช่น รถไฟความเร็วสูง สะพาน การค้าชายแดน มีศักยภาพในการสร้างการเชื่อมโยงเศรษฐกิจ แต่ก็สร้างการพึ่งพิงต่อจีน

- ไทยต้องหาทางใช้โอกาสนี้ในการยกระดับห่วงโซ่มูลค่า ไม่ใช่เป็นเพียงทางผ่าน
- ควรเชื่อมโยง LMC เข้ากับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อกระจายผลประโยชน์สู่ประชาชน

3. ภัยคุกคามข้ามพรมแดน

ลุ่มน้ำโขงเผชิญปัญหาหยาเสฟตีด การค้ามนุษย์ และอาชญากรรมไซเบอร์ที่ขยายตัวตามเส้นทางเศรษฐกิจใหม่

- ไทยในฐานะประธานร่วมควรใช้เวทีนี้ผลักดันความร่วมมือด้านกฎหมาย ความมั่นคง และการบังคับใช้กฎหมายร่วมกัน
- สิ่งนี้จะเสริมบทบาทไทยในฐานะ “ผู้ประสานงานด้านความมั่นคงมนุษย์”

4. การแข่งขันของมหาอำนาจ

LMC ไม่ได้อยู่ในสัญญาภาค หากแต่เป็นส่วนหนึ่งของเกมแข่งขันอิทธิพล

- สหรัฐฯ ใช้ MUSP ถ่วงดุลจีน
- ญี่ปุ่น เน้นการลงทุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสีเขียว
- อินเดีย มุ่งใช้ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมเชื่อมโยงภูมิภาค

ดังนั้น ไทยในฐานะประธานร่วมต้องรักษาสมดุล เพื่อไม่ให้ถูกดึงเข้าสู่การเลือกข้างอย่างชัดเจน

ผลกระทบต่ออาเซียนและภูมิรัฐศาสตร์

บทบาทของ LMC ก่อให้เกิดคำถามว่า จะเป็นกลไกที่เสริมสร้างหรือบั่นทอนอาเซียน

- หาก LMC เดินหน้าอย่างแข็งแกร่งโดยจีนเป็นแกนกลาง อาเซียนอาจถูกลดบทบาทในฐานะเวทีหลักของภูมิภาค
- แต่หากไทยเชื่อมโยง LMC เข้ากับ ASEAN Outlook on the Indo-Pacific (AOIP) LMC จะกลายเป็นเวทีที่สนับสนุนความเป็นแกนกลางของอาเซียน

ภูมิรัฐศาสตร์ของกลุ่มน้ำโขงจึงเชื่อมโยงกับภาพใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ว่าอาเซียนจะสามารถรักษาเอกภาพได้เพียงใด ท่ามกลางการแทรกแซงของมหาอำนาจ

บทเรียนและโอกาสของไทย

บทบาทประธานร่วม LMC ครั้งนี้สะท้อนว่า ไทยมีศักยภาพจะก้าวสู่ ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (constructive leader) หากสามารถใช้ตำแหน่งดังกล่าวให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อประเทศและภูมิภาค การประชุมครั้งนี้จึงไม่ใช่เพียงเวทีเชิงสัญลักษณ์ แต่เป็นห้องทดลองทางการทูตที่ช่วยให้ไทยเรียนรู้และกำหนดบทบาทใหม่ในเวทีพหุภาคี **ประการแรก** ไทยได้บทเรียนด้านการสร้างสมดุลระหว่างความร่วมมือกับจีนและการรักษาอัตลักษณ์ของ

อาเซียน ในฐานะรัฐท้ายน้ำ ไทยไม่สามารถเพิกเฉยต่อบทบาทของจีนซึ่งเป็นผู้ริเริ่มและผู้ลงทุนหลักใน LMC ได้ แต่ในเวลาเดียวกัน ไทยต้องป้องกันไม่ให้กรอบดังกล่าวบั่นทอนความเป็นแกนกลางของอาเซียน (ASEAN Centrality) บทเรียนเชิงยุทธศาสตร์คือ ไทยต้องเรียนรู้ที่จะเป็น “สะพานเชื่อม” (bridge builder) ที่ใช้ประโยชน์จากทุกฝ่ายโดยไม่ตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายใด **ประการที่สอง** ไทยมีโอกาสนอแนวคิด “Mekong Green Development” เพื่อสร้างความโดดเด่นเชิงนโยบาย แนวคิดนี้สามารถเชื่อมโยงกับความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และพลังงานหมุนเวียน ซึ่งสอดคล้องกับวาระโลกและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะ SDG 2 ความมั่นคงทางอาหาร, SDG 6 น้ำสะอาดและสุขาภิบาล, และ SDG 7 พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ การผลักดันเชิงนโยบายเช่นนี้จะช่วยให้ไทยไม่เพียงเป็นผู้ร่วมโต๊ะเจรจา แต่ยังกลายเป็นผู้กำหนดทิศทาง (norm shaper) **ประการที่สาม** ไทยควรใช้เวทีนี้ในการสร้างความยืดหยุ่น (resilience) ทาง การทูต การแข่งขันของมหาอำนาจในกลุ่มน้ำโขงมีแนวโน้มทวีความเข้มข้นขึ้น ทั้งสหรัฐฯ ญี่ปุ่น อินเดีย และสหภาพยุโรป ต่างเข้ามาสร้างความร่วมมือคู่ขนาน หากไทยสามารถใช้ประโยชน์จาก LMC ในการเปิดพื้นที่การเจรจา แลกเปลี่ยนข้อมูล และขยายความร่วมมือในมิติที่ไม่ใช่ความมั่นคงแบบแข็ง (hard security) เช่น สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจสีเขียว และการพัฒนามนุษย์ ก็จะช่วยทำให้ไทยสร้างภูมิคุ้มกันทางยุทธศาสตร์ (strategic buffer) ต่อแรงกดดันของมหาอำนาจ **ประการที่สี่** ไทยมีโอกาสมากขึ้นกับบทบาทการทูตที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (human-centered diplomacy) ผ่านการผลักดันวาระที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของประชาชนลุ่มน้ำ เช่น การจัดการภัยพิบัติ การป้องกันโรคอุบัติใหม่ และการเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมในชุมชนชายแดน นี่เป็นพื้นที่ที่ไทยมีศักยภาพทั้งในเชิงองค์ความรู้และโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งจะช่วยยกระดับภาพลักษณ์ไทยว่าเป็นประเทศที่ห่วงใยประชาชนและพร้อมแบ่งปันประสบการณ์ **ประการที่ห้า** ไทยควรเรียนรู้การสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ (strategic communication) การประชุมระดับรัฐมนตรีไม่เพียงแต่เป็นการเจรจาในห้องประชุม แต่ยังเป็นเวทีที่ส่งสารไปยังประชาคมโลก หากไทยสามารถกำหนดกรอบการสื่อสารที่เน้นความร่วมมือ ความโปร่งใส และความยั่งยืน จะทำให้ไทยมีพื้นที่ทางการทูตมากขึ้น และสร้างอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้ของนานาชาติ **สรุปได้ว่า** การเป็นประธานร่วม LMC ครั้งที่ 10 ให้บทเรียนแก่ไทยในด้านการรักษาสมดุลอำนาจ การสร้างวาระเชิงสร้างสรรค์ และการยกระดับบทบาททางการทูตในภูมิภาค ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ไทยสามารถวางรากฐานของการเป็น “ศูนย์กลางความร่วมมือด้านมนุษยและสิ่งแวดล้อมในกลุ่มน้ำโขง” หากใช้ศักยภาพเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง ไทยจะไม่เพียงแต่เป็นผู้เล่น แต่จะเป็นผู้นำที่มีน้ำหนักในการกำหนดอนาคตภูมิรัฐศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ LMC ครั้งที่ 10 ไม่ได้เป็นเพียงการหารือด้านเทคนิคของการบริหารจัดการน้ำ แต่สะท้อนพลวัตเชิงภูมิรัฐศาสตร์ที่ซับซ้อน ไทยในฐานะประธานร่วมจึงอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่จะต้องสร้างสมดุลระหว่างความร่วมมือกับจีน การรักษาอัตลักษณ์อาเซียน และการปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนในลุ่มน้ำโขง หากไทยสามารถใช้ตำแหน่งนี้เพื่อผลักดันวาระที่ยั่งยืน โปร่งใส และเชื่อมโยงกับอาเซียน ไทยจะไม่เพียงแต่เป็นผู้มีบทบาทในลุ่มน้ำโขง แต่ยังสามารถยกระดับภาพลักษณ์ตนเองสู่การเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในภูมิภาคได้ในระยะยาว

พ.อ. หญิง มณฑิรา ยิ้มสมบูรณ์

อจ.กก.วทบ.

อ้างอิง

1. <https://www.mfa.go.th/th/content/mlc-fm-10-th?page=5d5bd3c915> รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธานร่วมในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศกรอบความร่วมมือแม่น้ำโขง-ล้านช้าง ครั้งที่ 10
2. <https://www.nia.go.th/news/page/detail/11175/> การประชุม รมว.กต. กรอบ LMC ครั้งที่ 10 จะจัดขึ้นใน 15 ส.ค.68 ที่จีน
3. <https://thestandard.co/lancang-mekong-ministers-meeting-10/> กระทรวงการต่างประเทศชี้แจงจีนเตรียมเป็นประธานประชุมรัฐมนตรีกรอบความร่วมมือล้านช้าง- แม่น้ำโขง ครั้งที่ 10
4. www.lmcchina.org/tha/2025-08/19/content_43205898.html นายหวัง อี้ : ความร่วมมือ LMC ประสบความสำเร็จงดงามในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา
5. <https://www.google.com/search?q=จีนให้คำมั่น เสริมแกร่งความสัมพันธ์ ไทย-จีน เร่งก่อสร้างทางรถไฟ ...>